

Nina Ojala

PÄIVÄTOIMINNAN SUUNNITTELU
HAASTAVASTI
KÄYTTÄYTYVILLE KEHITYSVAMMAISILLE

Kuntoutusohjauksen ja – suunnittelun koulutusohjelma

2018

PÄIVÄTOIMINNAN SUUNNITTELU HAASTAVASTI KÄYTTÄYTYVILLE KEHITYSVAMMAISILLE

Ojala, Nina
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulutusohjelma
Kesäkuu 2018
Sivumäärä: 39
Liitteitä: 1

Asiasanat: päivätoiminta, asiakaslähtöisyys, toimintakyky, moniammatillisuus, hyvä arki

Työn tarkoituksena oli kehittää kehitysvammaisen henkilön päivätoimintaa kehitysvammaisten palvelukodissa Paimiossa. Paikkakunnan tarjoamat virike- ja harrastusmahdollisuudet olivat hyvin suppeat haastavasti käyttäytyville kehitysvammaisille.

Tämä päivätoiminnan kehittämistehtävä tehtiin Kehitysvamma -alan tuki- ja osaamiskeskuksen (KTO) Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten palvelukodissa. Palvelukodissa oli 24 asiakasta tämän kehittämistehtävän aikana. Kehittämistyönä jokaiselle asiakkaalle tehtiin Henkilökohtainen päivätoiminnan suunnitelma. Suunnitelmat kirjattiin KTO:n käytössä olevaan Mediatri- asiakastietojärjestelmään.

Tutkimusmenetelmänä on käytetty avointa kyselylomaketta. Kyselyssä kartoitettiin henkilökunnan kokemuksia sekä toiveita yksilöllisestä päivätoiminnan tarpeesta. Kyselylomakkeen analysoinnin jälkeen laadittiin Yksilölliset päivätoiminnan suunnitelmat jokaiselle asiakkaalle moniammatillisena yhteistyönä.

Teoreettisena viitekehyksenä on käytetty Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen 1995 painettua julkaisua: ”Aikuiskasvatuksen suunnitelma NOVA. Normalisaatio, Osallistuminen, Vuorovaikutus, Aikuisuus. Miten tukea kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten kasvua?”

Tutkimuksessa verrataan henkilökunnalta saatuja avoimen kyselyn vastauksia päivätoiminnan sisällöstä uusiin moniammatillisena yhteistyönä tehtyihin päivätoiminnan suunnitelmiin. Uudet päivätoiminnan suunnitelmat vastaavat sisällöltään paremmin NOVA:n kriteereitä.

Tämän kehittämistyön tuloksena toimintakykyä lisäävät ja/tai ylläpitävät toiminnot palvelukodissa ovat lisääntyneet. Virike- ja harrastustoiminnot lisääntyivät asiakkaiden arjessa. Apuvälineet ovat monipuolistuneet. Moniammatillinen yhteistyö on lisääntynyt mietittäessä yksilöllistä toimintaa haasteellisten asiakkaiden toimintakyvyn ja hyvän arjen mahdollistamiseksi. Henkilökunta ottaa aktiivisemmin asiakkaita mukaan arjen toimintoihin.

Tulevaisuuden haasteena on saada Yksilölliset päivätoiminnan suunnitelmat käytäntöön mahdollisimman hyvin, sekä päivittää niitä tarpeen mukaan.

PLANNING DAY ACTIVITIES FOR CHALLENGINGLY BEHAVING DISABLED PEOPLE

Ojala, Nina

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Rehabilitation Planning and Counselling

June 2018

Number of pages: 39

Appendices: 1

Keywords: Day activities, Customer orientation, Physical functioning, Multi-professional collaboration, Good life

The purpose of this thesis was to develop the day activities of a disabled person in KTO Western Finland sheltered home in Paimio. The incentive and recreation facilities offered by the city for the disabled were scarce. This thesis was made in the KTO home for the challengingly behaving disabled in Finland Proper. There were 24 clients in the home when the thesis was made. As a developmental project, an individual day activity plan was made for each client. The plans were registered in the Mediatri client information system.

An open questionnaire was used as a method. The questionnaire was used to survey staff experiences and wishes about an individual need of daytime activities. After analyzing the questionnaire, individual activity plans were made for each client as a multi-professional co-operation. The theoretical frame of reference used is a publication of Jyväskylä University education theory publication "Adult education plan NOVA: Normalization, Participation, Interaction, Adulthood. How to support the growth of the disabled young and adults" (1995).

The thesis compares the day activity functions of the questionnaire to new multi-professionally conducted day activity plans. The contents of the new activity plans correlate better with the criteria of Nova. As a result of this thesis, methods increasing and/or upholding functionality increased. The incentive and recreation functions also increased in the daily life of the clients. Auxiliary devices have also diversified. Multi-professional co-operation has increased in rethinking individual activities to ensure the inhabitants a functioning and a good day-to-day life. The staff now participates more actively with the clients in the day activities. The challenge of the future is to put the individual plans for day activities to practise and update the plans when necessary.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KTO:N PÄIVÄ- JA TYÖTOIMINTA KEHITTÄMISEN KOHTEENA	6
2.1	Päivätoiminnan yksilöllinen suunnitelma	7
2.2	Palvelukodin asiakkaat ja henkilökunta.....	9
2.3	Haasteellisuus ja haastava käyttäytyminen palvelukodin asiakkailla	9
3	OLEMASSA OLEVIEN TOIMINTOJEN JA RESURSSIEN SELVITYS	11
3.1	Mitä päivätoimintaa on KTO:n palvelukodeissa Paimiossa	11
3.2	Kunnan harrastustoiminnan tarjonta kehitysvammaisille henkilöille.....	12
3.3	Henkilöstöresurssit, taloudelliset resurssit ja päivätoiminnan tilat.....	12
4	KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	13
4.1	Aikuiskasvatuksen suunnitelma NOVA – Normalisaatio, Osallistuminen, Vuorovaikutus ja Aikuisuus	14
4.2	Laadullinen tutkimusote.....	16
4.3	Kehittämistehtävää ohjaava lainsäädäntö, työ- ja päivätoiminnan erot.....	17
5	KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TAVOITTEET	18
6	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT JA TOTEUTTAMINEN	19
6.1	Kyselylomake henkilökunnalle.....	19
6.2	Yksilöllisten päivätoimintasuunnitelmien teko.....	20
6.2.1	Moniammatillinen yhteistyö.....	21
6.2.2	Moniammatillinen kokoonpano yksilöllisten suunnitelmien teossa.....	22
6.3	Päivätoiminnan viikko-ohjelman rakentaminen	22
7	KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TULOKSET	23
7.1	Henkilökunnalle osoitettujen kyselylomakkeiden vastaukset.....	23
7.2	Päivätoiminnan yksilösuunnitelmiin kirjatut toiminnot.....	24
7.3	Päivätoiminnan viikko-ohjelma	25
7.4	Prosessin onnistuminen.....	26
7.5	Vertailun arviointi : NOVA-kriteerit	28
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	31
8.1	Kyselylomake.....	31
8.2	Viikko-ohjelma	31
8.3	Päivätoiminnan yksilölliset suunnitelmat	31
8.4	NOVA -kriteerit	32
8.5	Pohdinta	32
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kehittämistehtävä tuli ajankohtaiseksi helmikuussa 2015, jolloin uusi Päivätoiminnan ohjaaja aloitti työt haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten palvelukodissa Paimiossa. Palvelukoti oli Kehitysvamma-alan tuki- ja osaamiskeskuksen (KTO) Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin palvelukoti. KTO:lla on tehty kehittämishankkeena 4/2015 YAMK-opinnäytetyö, jossa on kehitetty Päivätoiminnan yksilöllinen suunnitelma Mediatri-asiakastietojärjestelmään. Tämä uusi opinnäytetyö palvelee jatkossa tätä hanketta, koska uutena toimintana jokaiselle palvelukodin asiakkaalle laaditaan ”Yksilöllinen päivätoiminnan suunnitelma” yksilöllisten- ja kuntoutustavoitteiden lisäksi.

Tässä kehittämistyössä lähdetään kyselytutkimuksella kysymään henkilökunnan toiveita ja ajatuksia päivätoiminnan tarpeesta jokaiselle palvelukodin 24:lle asiakkaalle erikseen. Sen jälkeen laaditaan jokaiselle asiakkaalle Yksilöllinen päivätoiminnan suunnitelma moniammatillisena yhteistyönä ja verrataan uutta päivätoiminnan sisältöä kyselytutkimuksen tuloksiin.

Päivätoimintaa järjestettäessä otetaan huomioon kehitysvammaisen asiakkaan toimintakyky, toiminnan mielekkyys, ja miten toiminta kokonaisuutena palvelee asiakasta parhaiten. Toiminnan suunnittelu ja toteutus haasteellisten asiakkaiden kanssa vaatii koko henkilökunnan sitoutumista ja asiantuntemusta. Henkilökunnan on sisäistettävä ajatus, että palvelukoti on heidän kotinsa, ei laitos tai sairaala, jossa hoidetaan sairautta. Monipuolinen tekeminen sisältäen asiakkaan osallistamisen erilaisiin arjen toimintoihin siivouksesta pyykinpesuun ja ruoanvalmistamiseen, pitäisi olla tulevaisuuden tavoitteena. Kaikki kehitysvammaiset henkilöt eivät tällaiseen pysty, joten heidän kanssaan moniammatillisen työn tärkeys korostuu, jotta yhdessä saadaan asiakkaalle sisältöä arkipäivään.

Kuntoutuksen ohjaaja AMK - opinnoissa korostetaan käsitteitä ”hyvä arki” sekä ”toimintakyky”. Nämä käsitteet tulevat tutuksi tässä työssä, jossa ohjaajan toimenkuvaan kuuluu järjestää asiakkaille joko kuntouttavaa, tai toimintakykyä ylläpitävää tekemistä. Toivon tämän työn antavan lisää työvälineitä suunniteltaessa tai kehitettäessä haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten henkilöiden päivätoimintaa, joka avautuu pitkälti synonyyminä kehitysvammaisen henkilön hyvälle arkipäivälle.

2 KTO:N PÄIVÄ- JA TYÖTOIMINTA KEHITTÄMISEN KOHTEENA

KTO-Kehitysvamma-alan tuki ja osaamiskeskus- Varsinais-Suomen erityishuoltoapiiriin periaatteena on erityishuollon asiakkaan toimintakyvyn parantaminen, mikä tarkoittaa vammaisuudesta johtuvan toiminnan haitan vähentämistä. KTO on täydentänyt kuntien omaa palvelutoimintaa lähes 50 vuotta. Arvoja ovat turvallisuus, toista ihmistä arvostava vuorovaikutus, tasa-arvo sekä yhteishenki. Kehitysvamma-alan osaajia KTO:lla on noin 500. He edustavat sosiaalista, kasvatuksellista ja lääketieteellistä tietämystä. (KTO:n www-sivut 2016)

Kehitysvammahuollossa on alettu toteuttaa 2000-luvun alussa palvelurakennemuutosta, jonka tavoitteena on kehitysvammaisten mahdollisimman itsenäisen asumisen järjestäminen. (Kananaja, Lähteinen & Marjamäki 2011, 247) KTO:lla on tämä tavoite otettu huomioon ja tätä tavoitetta peilaten mietitään myös päivätoiminnan sisältöä. KTO vähentää suunnitelmallisesti ja hallitusti laitosasumista sekä tuottaa kehitys- ja vaikeavammaisten tarpeita ja toiveita vastaavia asumisratkaisuja. Monien palvelukotien asiakkaat ovatkin jo tämän tutkimustyön loppuvaiheessa muuttaneet muuttovalmennuksen jälkeen uusiin asumisyksiköihin. KTO toimii myös kehitysvamma-alan tuki- ja osaamiskeskuksena. KTO:n tavoitteena on olla erityisosaamisen keskus, jossa on saatavilla sekä vaativia että erityistason palveluja henkilöille, joilla on kehityksenaikainen neurologinen häiriö (nykyinen termi neurodevelopmental disorder). Erityisosaamiskeskuksen palveluihin kuuluvat konsultaatiot, jalkautuvat palvelut ja ympärivuorokautinen kuntoutushoito, sekä akuutteihin kriiseihin vastaaminen. KTO on mukana Turun ja Oulun yliopistoihin perustetussa kehitysvammalääketieteen professuurissa. KTO:n kuntoutuskeskus aloitti toimintansa uusissa tiloissa vuoden 2017 alussa. Osaamistasoa on nostettu ja nostetaan edelleen vuonna 2017. KTO on aktiivinen myös erilaisissa valtakunnallisissa hankkeissa. Näillä toimenpiteillä KTO valmistautuu toimimaan myös koko ERVA-alueen toimijana. (KTO:n www-sivut 2017)

KTO:n työ- ja päivätoiminnassa tarjotaan monipuolista päiväaikaista toimintaa kehitysvammaisille ja muuta erityistä tukea tarvitseville henkilöille. Tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn kehittäminen ja tukeminen. Työ- ja päivätoiminta tukee osallisuutta ja pohjautuu asiakkaan kanssa tehtyyn yksilölliseen suunnitelmaan. Toiminta tapahtuu turvallisessa, kehittävässä ja arvostavassa ympäristössä, jossa panostetaan hyvään yhteishenkeen ja vuorovaikutukseen. (KTO:n www-sivut 2016)

Haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten palvelukodissa Paimiossa ei ollut päivätoiminnan ohjaajaa noin kahteen vuoteen. Palvelukodin hoitajat ovat järjestäneet asiakkaille

toimintaa yhteisissä tiloissa, sekä muutama asiakas on käynyt päivätoiminnassa viereisessä KTO:n yksikössä. Kaksi asiakasta kävi KTO:n järjestämässä työtoiminnassa taksi-kuljetuksella toimintakeskuksessa. Uutena resurssina palvelukotiin palkattiin ohjaaja helmikuussa 2015. Ohjaajan tehtävänä oli asiakaslähtöisen, kuntouttavan ja / tai toimintakykyä ylläpitävän mielekkään toiminnan kehittäminen ja toteutus tähän palvelukotiin. Ensimmäinen tehtävä ja tarkoitus oli kehittää laadukasta päivätoimintaa pääsääntöisesti niille asiakkaille, jotka eivät käy työtoiminnassa palvelukodin ulkopuolella.

2.1 Päivätoiminnan yksilöllinen suunnitelma

Talvella 2013 organisaation johto toi julki tarpeen laatia ”Yksilöllisen suunnitelman” myös kehitysvammaisten henkilöiden päiväaikaiseen toimintaan. KTO:lle tehtiin kehittämishankkeena 4/2015 YAMK- opinnäytetyö, siinä on kehitetty Päivätoiminnan yksilöllinen suunnitelmapohja Mediatri-asiakastietojärjestelmään. Tekijät ovat KTO:n työ- ja päivätoiminnan esimies Tiina Koski yhdessä Someron vammaistyönjohtajan Piia Perkkiön kanssa.

Suunnitelma sisältää otsikot: Suunnitelman voimassaolon, Asiakkaan tämänhetkisen tilanteen, Suunnitelman/tavoitteet, Asiakkaan päivän kulun ja rakenteen ja Mielekkään päivän.

Asiakkaan ”tämänhetkinen tilanne”, sekä ”suunnitelma” ovat avattu täytettäväksi yläotsikoihin:

1. Kommunikointi, 2. Terveys- ja hyvinvointi, 3. Sosiaalinen rooli, 4. Itsenäisyys,
5. Päätöksenteko, 6. Urapolku ja 7. Osallisuus.

Esimerkki 1: ”Kommunikointi”:

- Tämänhetkinen tilanne: Kuvaa henkilön kommunikointitarpeet ja taidot, kuinka ilmaisee itseään, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää muita.
- Suunnitelma / tavoite: Kyky kommunikoida ja tulla ymmärretyksi.
- Keinot ja tuki: Tuki ja kannustus omaan kommunikaatioon, selkokieli, lyhyet lauseet, kuvat, kalenteri, katsekontakti, musiikki, taide, liikunta. Tiedostetaan kommunikaation vaikutus, yhteistyö kotien kanssa.

Esimerkki 2: ”Mielekäs päivä”

- Tavoite: Mielekäs päivä työ- ja päivätoiminnassa.
- Kuvaile: Mistä asiakas pitää, mikä tekee asiakkaan päivästä mielekkään. Päivän jakaminen erilaisiin toimintoihin. Valinnan ja vaikuttamisen mahdollisuus. Tee-maviikot, osallisuus suunnitteluun. (Koski & Perkkiö 2015)

Palvelukodin esimies Susanna Kainulainen järjesti tapaamisen palvelukodin päivätoiminnan ohjaajan sekä Työ- ja päivätoiminnan esimiehen Tiina Kosken kanssa. Tiina Koski oli 2/2015 viimeistelemässä sosionomi YAMK- lopputyötään ”Yksilöllinen suunnitelma Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin työ- ja päivätoimintaan.”

Palvelukotien työntekijät täyttävät asiakastietojärjestelmä Mediatriin vähintään kolme kertaa vuorokaudessa asiakkaiden päivän kulun, mikä toimii samalla raporttina työvuorojen vaihtuessa. Työtehtävästä riippuen ne kirjataan eri paikkoihin Mediatriissa: Palvelukodin hoitajat kirjaavat päivän raportin ”Hoitotyön osioon” kun taas työ- ja/tai päivätoiminnan ohjaajat nyt uuteen ”Työ- ja päivätoiminta”- osioon. Tavoitteena tulevaisuudessa on, että henkilökunta kirjaa Työ- ja päivätoiminnan suunnitelmaan asiakkaiden päivän toiminnot silloin kun asiakkaat eivät osallistu järjestettyyn päivä- tai työtoimintaan.

KTO järjestää kaikille työntekijöilleen ”Mediatri-koulutusta” jonka tavoitteena on kaikkien tätä asiakastietojärjestelmää käyttävien osaamisen varmistaminen. Mediatri potilastietotietojärjestelmä sisältää kaikki vaatimaan potilas- ja asiakastiedon hallintaan tarvittavat ominaisuudet tietojen jokapäiväisestä käsittelystä aina hallinnon raportointiin. Yhtenä alan johtavana tietojärjestelmäsovelluksena suomalainen Mediatri on käytössä jo yli sadassa terveys-, sosiaali- tai kuntoutusalan organisaatiossa – sekä yksityisellä että julkisella puolella. Mediatrista on tuotettu erilaisia toiminnallisuuksia eri palvelualueiden tarpeisiin. Eri toiminnallisuudet ovat paitsi integroitavissa keskenään, myös sulautettavissa organisaation jo olemassa oleviin järjestelmiin. (Mediconsult www-sivut 2018)

Työ- ja päivätoiminnassa on erilaisia osa-alueita kuten työn tai toiminnan suunnittelu, suoritus, toiminnan tuloksen arviointi, työskentelytavat ja työskentelyn itsenäisyys, jotka yleensä liittyvät toimintaan, jonka tarkoituksena on tuottaa jotakin. Osa-alueiden ja niiden sisältöjen tärkeys painottuu eri ihmisillä eri tavoin. (Lehtinen & Pirttimaa 1995, 69)

Vaikeavammaisten aikuisten kohdalla työ- ja päivätoiminnan tavoitteisiin pyritään usein kasvattajan toimintaa tai ympäristöä muokkaamalla. Erilaisia, vaikeavammaisia henkilöitä kiinnostavia toimintoja suunnitellaan sellaisiksi, että heidän on mahdollista käyttää ja kehittää sensomotorisia taitojaan. Sopivia toimintoja löytyy lähes kaikista tilanteista ja erityisen otollisia ovat asumiseen ja kodinhoitamiseen liittyvät toiminnot, esimerkiksi imuroiminen, leipominen ja ruoanlaitto. Siksi onkin järkevää sisällyttää samantyyppisiä tehtäviä myös vaikeavammaisten aikuisten päivätoimintaan, mikäli heillä on siihen kiinnostusta. (Lehtinen & Pirttimaa 1995, 70)

Päivää jäsentävä, mielekäs toiminta voi olla myös luovaa toimintaa. Luova toiminta on yksi inhimillisen toiminnan muoto, jossa ihmisen koko persoonallisuus kehittyy.

Aikuisuuteen kuuluu mahdollisuus muuttua ja mahdollisuus oppia. Tämä mahdollisuus on turvattava vaikeimminkin vammaisille ihmisille. Heidän oppimisensa ja kasvunsa tapahtuu pienin askelin, ja se edellyttää vuorovaikutusta ja osallistumista arjen tapahtumiin ja tilanteisiin. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 11)

2.2 Palvelukodin asiakkaat ja henkilökunta

Palvelukoti muodostui neljästä eri asuntokokonaisuudesta, joissa asui haastavasti käyttäytyviä kehitysvammaisia vaihdellen viidestä seitsemään henkilöä. Näitä kokonaisuuksia kutsuttiin soluiksi A, B, C ja D. Palvelukodissa asui tilanteesta riippuen n. 20-25 haastavasti käyttäytyvää kehitysvammaista henkilöä. Lokakuussa 2015 palvelukodin vanhin asiakas oli 61- vuotias ja nuorin 29- vuotias. Naisia oli 7 ja miehiä 15 henkilöä. Asiakkaiden vaihtuvuus ei ole ollut kovin suurta. Haitta-aste heillä oli lievästä syvään kehitysvammaisuuteen. Osalle palvelukodin asiakkaista järjestettiin muuttovalmennusta, koska monen asiakkaan kohdalla toteutuu siirtyminen uusiin asumispalveluyksiköihin.

Henkilökunnan vahvuus oli 27 kokoaikaista työntekijää. Palvelukodissa oli palveluesimies päivätyössä ja näissä neljässä solussa oli sairaanhoitajia, sekä lähihoitajia vuorotyössä. Työ toteutetaan aamu-, ilta- ja yövuoroissa. Päivätoiminnan ohjaaja toimi asiakkaiden kanssa päivätoiminnan tiloissa sekä myös soluissa tarpeen mukaan lähinnä päivävuorossa.

2.3 Haasteellisuus ja haastava käyttäytyminen palvelukodin asiakkailla

Erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä esiintyy haastavaa käyttäytymistä. Haastava käyttäytyminen voi ilmetä monin eri tavoin ja sen taustalla vaikuttavia syitä on paljon. Yleisiä haastavan käyttäytymisen syitä ovat puutteet kommunikaatiossa sekä taitamattomuus sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Vaikeudet kokonaisuuksien hahmottamisessa ja asioiden ennakoimisessa vaikuttavat kokonaisvaltaisesti henkilön tapaan hahmottaa maailmaa. Aistitoimintoihin liittyvät erityisyydet voivat olla käyttäytymisen taustalla vaikuttavina tekijöinä. Erilaisesta tavasta hahmottaa ja tarkastella maailmaa saattaa aiheutua pelkoa ja stressiä, jotka puolestaan purkautuvat haastavana käytöksenä. (Autismisäätiön www-sivut)

”Haastava käyttäytyminen” – termiä voidaan pitää pitkälti synonyyminä aggressiiviselle käyttäytymiselle. Työnteon myötä kuitenkin selviää, että haasteellisuus kehitysvammaisten henkilöiden parissa voi tarkoittaa vaikkapa haasteellista kommunikointia, joka aiheuttaa väärinkäsityksiä. Tästä taas voi seurata erilaisia ongelmia, esimerkiksi levottomuutta, unettomuutta tai vatsavaivoja – ei välttämättä aggressiivista käytöstä.

Tutkimuksen myötä on ollut tarpeellista miettiä uusia käsitteitä korvaamaan hyvin asiantuntijakielistä ”haastava käyttäytyminen” – käsitettä. Ihmiset kertoivat arjen epäkohdista, jotka ahdistivat, ärsyttivät, masensivat ja aiheuttivat aggressiivista käytöstä.

Haastava käytös on kehitysvammahuollon asiantuntijakieltä. Muut kuin kehitysvammaisiksi määritellyt ihmiset saavat yleensä kultivoidumpia diagnooseja.

Kehitysvammaisuuden astetta ei aina pystytä määrittelemään. Määrittelyä vaikeuttaa myös se, että kehitysvammoihin liittyy lisävammoja. Niitä voivat olla muun muassa tuki- ja liikuntaelimestön kehityshäiriöt ja vammat, CP-vamma, epilepsia, näkö- ja kuulovammat, käytöshäiriöt ja kielelliset häiriöt. Noin 80 prosentilla kehitysvammaisista on 1-3 lisävammaa. Mitä vaikeammasta kehitysvammasta on kysymys, sitä todennäköisempiä lisävammat ovat.

Kun selvitetään henkilön toimintakykyä, on hyvin tärkeää tuntea hänen kokonaistilanteensa. Kahdella henkilöllä voi olla täysin samantasoinen kehitysvamma, mutta toisella voi lisäksi olla esimerkiksi liikuntavamma, epilepsia tai aistivamma, jonka vuoksi hän tarvitsee enemmän tukea ja palveluja. (Ihalainen & Kettunen 2016, 232).

Monilla palvelukodin kehitysvammaisista henkilöistä oli autismikirjon häiriötä. Se toi lisää haastetta päivätoiminnan järjestämiseksi. Ryhmämuotoiset toiminnot eivät sopineet kaikille autisteille: esimerkiksi he tulivat levottomiksi, alkoivat häiritä muita asiakkaita, tai eivät poistuneet suosiolla päivätoiminnan tiloista toimintojen jälkeen. Siksi näille henkilöille soveltui parhaiten yksilöllinen ohjaus, joskin aina välillä harjoiteltiin myös sosiaalista osallistumista.

Autismi on neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö. Autismispektri tai autististen häiriöiden kirjo- nimike kattaa varhaislapsuuden autismin, epätyypillisen autismin, Aspergerin ja Rettin oireyhtymät sekä disintegratiivisen kehityshäiriön. Oirekuvat autismissa ja muissa sen sukuisissa poikkeavuuksissa ovat samanaikaisesti esiintyvät: sosiaalisen vuorovaikutuksen häiriöt, kommunikaatiohäiriöt, poikkeava, rajoittunut käyttäytyminen ja aistien poikkeava toiminta. (Kaski, Mannonen & Pihko 2012, 99)

Autistinen henkilö tarvitsee selkeän järjestyksen elämäänsä. Struktuuri antaa tärkeää tietoa toiminnan pohjaksi: mitä tehdään, missä tehdään, kuinka paljon on tekemistä, kenen

kanssa tehdään ja mitä tehdään seuraavaksi. Tarvittavan struktuurin määrä riippuu henkilön autistisuuden asteesta ja kehitystasosta. Kuntoutuksessa pitää olla myös pitkän tähtäimen näkemys, eli tulee arvioida autistisen henkilön tulevaisuutta. Tavoitteena on mahdollisimman normaali elämä.

Autististen henkilöiden kuntoutus- ja opetusmenetelmät pohjautuvat samanlaisiin peruseriaatteisiin. Näitä ovat: positiivinen vahvistaminen, johdonmukaisuus, selkeys ja vihjeiden käyttö. Häiritsevä käyttäytyminen autistisilla henkilöillä vähenee, kun heille järjestetään ohjelmaa. Suotuisa eteneminen vaatii sekä vanhemmilta että hoitohenkilökunnalta intensiivistä työtä ja sitoutumista päivittäiseen kuntouttavaan otteeseen.

(Kaski, Mannonen & Pihko 2012, 101-102)

3 OLEMASSA OLEVIEN TOIMINTOJEN JA RESURSSIEN SELVITYS

3.1 Mitä päivätoimintaa on KTO:n palvelukodeissa Paimiossa

Lokakuussa 2015 alueella oli toiminnassa kuusi palvelukotia ja näissä kaikissa järjestettiin päivätoimintaa eri muodoissa. Päivätoiminnan sisältö vaihteli asiakkaiden tarpeiden mukaan. Osa asiakkaista lähti työ- tai päivätoimintaan palvelukodin ulkopuolelle.

KTO:n sisäinen tiedotus ensisijaisesti sähköpostilla toimi mielestäni hyvin, ja koko ajan kehitetään lisää entistä parempia ja monipuolisempia viestintäkanavia. Erilaisista kehitysvammaisille asiakkaille sopivista tapahtumista ilmoitetaan aktiivisesti. Näitä ovat esimerkiksi jokaviikkoiset kehitysvammapastorin pitämät musiikkipainotteiset hartaudet palvelukodeissa, eri teemoihin ja juhlapyhiin liittyvät KTO:n ja muiden toimijoiden järjestämät tapahtumat, disko-illat ja liikuntatapahtumat.

Musiikkiterapeutin käynnit palvelukodeissa ovat avoimia kaikille halukkaille. Musiikki-terapiaan on mahdollista myös saada yksilöaikoja, mikäli asiakas hyötyy terapiasta.

KTO:lla suunnitellaan ja toteutetaan erilaisiin teemoihin ja vuodenaikoihin liittyviä kaikille yhteisiä tapahtumia. Tällaisia ovat esimerkiksi laskiaisrieha moottorikelkka-ajeluineen, vappujuhlat ja lavatanssitapahtumat. Moniammatillisena yhteistyönä järjestettiin esim. teemapäivä: ”Syksyn aistipäivä”, joka onnistui yli odotusten. KTO:n fysioterapeutit ovat järjestäneet tasapainojumppaa, sählyä ym. Asiakkaat ulkoilevat päivittäin, ja joskus tämä toteutuu yhdessä asiakkaiden kanssa esimerkiksi pihaa kunnostaen, kukkia hoitaen ja roskaa vieden. Postinhakureissut ja esimerkkiruokailut tehdään aina kävellen.

3.2 Kunnan harrastustoiminnan tarjonta kehitysvammaisille henkilöille

Paimion kaupungin nettisivuilla ei ollut kehitysvammaisille ohjattua toimintaa, eikä myöskään erityisliikunnan mahdollisuuksia (lokakuu 2015). Otettiin yhteyttä Paimion kunnan erityisliikunnan ohjaajaan ja hän kertoi, että maanantaisin on koppilentopalloa ja torstaisin virikeliikuntaa. Myös uintivuoroja ja Zumbaa oli tulossa myöhemmin. Hän lupasi laittaa ystävällisesti lisäinfoa sähköpostiimme.

Tiedustellessa toimivia yhdistyksiä, saimme tietää, että Paimion kehitysvammaisten tukiyhdistyksen toiminta on liittynyt Turun Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry:n piiriin. Heidän nettisivuillaan oli paljon monipuolista toimintaa. Paimion Yrityksellä oli erityisliikuntaa lievästi kehitysvammaisille henkilöille.

Ongelmana oli palvelukodin asiakkaiden haasteellisuus, ja kehitysvammaisuuden aste oli lähes poikkeuksetta vähintään keskiasteinen. Lisäksi heillä oli vielä muita sairauksia, jotka rajoittivat mahdollisuuksia osallistua ryhmämuotoiseen toimintaan palvelukodin ulkopuolella.

3.3 Henkilöstöresurssit, taloudelliset resurssit ja päivätoiminnan tilat

Palvelukodin henkilöstöresursseihin lisättiin ohjaajan toimi helmikuun alussa 2015. Saimme lähteä rakentamaan ohjaajan toimenkuvaa tyhjältä pöydältä. Esimies ja koko palvelukodin henkilökunta lupautuivat tukemaan ohjaajaa toiminnan suunnittelussa, sekä myös toteuttamisessa. Koska osalle asiakkaista oli määritelty hoito- sekä ohjaustoimenpiteiden aikana kahden hoitohenkilön vahvuus, niin tämä seikka vaati ohjaajan lisäksi toisen ammatti-ihmisen mukaan myös päivätoimintaa toteuttaessa. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa käytettiin hyväksi myös KTO:n omaa laaja-alaista asiantuntemusta riippuen asiakkaan tarpeista.

Päivätoiminnan toimintatiloja lähdettiin rakentamaan tyhjästä tiloista rakennuksen alakerassa. Tilat vaativat jonkin verran korjauksia, kun mietimme tilojen esteettömyyttä. Nämä välttämättömät korjaukset veivät aikaa yhteydenottoineen niin huoltomiehiin, kuin muuhunkin henkilökuntaan. Palvelukodin asiakkaita otettiin aina mahdollisuuksien mukaan tilojen kunnostamiseen seinien maalauksesta toimintatilojen kalusteiden puhdistustöihin ja sisustamiseen. Ulkoaluetta myös siistittiin, mm. uutta nurmikkoa ja kukkia istutettiin. Nämä toiminnot antoivat mielekästä työtä monille asiakkaille jo päivätoiminnan valmisteluvaiheessa.

Tulevaisuuden haasteena oli saada asiakkaita uusiin tuleviin asumispalveluyksiköihin, joten ymmärrettävästi resursseja säästettiin tuleviin uusiin asumispalveluyksiköihin. Päivätoiminnan maksullisia hankintoja olivat ainoastaan infotaulut, tietokone ja ohjaajan työtuoli. Jonkin verran hankittiin lähinnä käsityö- ja askartelutarvikkeita. Monet lahjoittivat käytöstä poistettuja huonekaluja, niin eri palvelukodeista kuin yksityisestikin. Tämä kertoi hyvähenkisestä yhteistyöstä.

4 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Teoreettisena viitekehyksenä on käytetty Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen 1995 painettua julkaisua: ”Aikuiskasvatuksen suunnitelma NOVA. Normaalisaatio, Osallistuminen, Vuorovaikutus, Aikuisuus. Miten tukea kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten kasvua?” Tämän NOVA- suunnitelman on Jyväskylän yliopisto toteuttanut yhdessä Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen sekä 12 erityishuoltopiirin kanssa. Tämä valtakunnallinen suunnitelma aikuiskasvatuksen toteuttamiseksi on laadittu syvästi ja vaikeasti kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille. (Lehtinen U. & Pirttimaa R. 1995, 1) Suunnitelmaa voidaan käyttää kouluissa, kursseilla, kodeissa, asuntoloissa, päivätoimintakeskuksissa jne. NOVA sisältää aikuiskasvatuksen toteuttamismallin ja toimintoja koskevia ohjeita. Nämä ohjeet koskevat seuraavia toimintoja:

- asuminen ja itsestä ja ympäristöstä huolehtiminen
- työ- ja päivätoiminnot
- vapaa-aika ja harrastukset (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004,198.)

Vaikeavammaisten henkilöiden päivätoiminnan tavoitteena on järjestää kodin ulkopuolella, itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena henkilönä pidetään työikäistä, mutta työkyvyttöä henkilöä, jonka vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean fyysisen tai psyykkisen toimintarajoituksen vuoksi ei ole mahdollista osallistua sosiaalihuoltolain perusteella järjestettävään työtoimintaan. Päivätoimintaa on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan viitenä päivänä viikossa tai yksilöllisten tarpeiden mukaan tätä harvemmin. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2011, 251)

Työ- ja päivätoiminta tarkoittaa laajimmillaan kaikkea sitä toimintaa, mikä mahtuu heräämisen ja nukkumaanmenon välille. (Lehtinen & Pirttimaa 1995, 67)

Syvästi ja vaikeasti kehitysvammaisille aikuisille palveluiden tarjoamisen haasteet liittyvät mielekkäiden ja aktivoivien toimintaohjelmien kehittämiseen. Ohjelmien tulisi painottaa aistien stimulointia, liikkumista, kommunikaatiota, toimintojen vaihtelua ja kiinteitä ihmissuhteita. Muille kehitysvammaisille aikuisille sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden kehittäminen, jos se pohjautuu henkilökohtaiseen kiinnostukseen, toiminnallisuuteen ja aloitteellisuuteen, tarjoaa lisämahdollisuuksia mielekkäisiin ja rikastuttaviin sosiaalisiin suhteisiin ja itsenäisyyteen. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 29)

4.1 Aikuiskasvatuksen suunnitelma NOVA – Normalisaatio, Osallistuminen, Vuorovaikutus ja Aikuisuus

Normalisaatio

Normalisaatioperiaate tarkoittaa, että toimitaan oikein, kun kaikille eri tavoin vammaisille ihmisille tehdään mahdolliseksi sellaiset elämäntavat ja jokapäiväisen elämisen ehdot, jotka ovat joko mahdollisimman lähellä tai vastaavat täysin tavanomaisia olosuhteita ja elämäntapoja, ja jotka ovat ominaisia sille yhteiskunnalle ja kulttuurille, johon he kuuluvat. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 22) Normalisaatiossa on kysymys ihmisoikeuksista, tasa-arvosta, valinnanmahdollisuuksista, mielipiteen ilmaisun vapaudesta ja itsemääräämisoikeudesta, joihin kehitysvammaisilla on myös oikeus. Normalisaatio koskettaa myös vaikeimmin kehitysvammaisia, joille tulee tarjota mahdollisuus elää mielekästä arkielämää. (Malm, Matero, Repo, & Talvela 2004, 198)

Osallistuminen

Sosiaalista osallisuutta ja syrjäytymistä tarkasteltaessa huomio ei ole pelkästään yksilöissä ja sosiaalisissa ryhmissä, vaan myös yhteiskunnassa ja yhteisöissä. (Järvikoski & Härkäpää 2011, 147) Laadullisella tutkimusotteella kehitysvammaisten henkilöiden sosiaalista osallisuutta ovat selvittäneet Abbott ja McConkey (2006). Heidän haastatteluisaan osallisuuden kannalta keskeisiksi osatekijöiksi nousivat mahdollisuus puhua erilaisille ihmisille, tunne hyväksytyksi tulemisesta, mahdollisuus käyttää yhteisiä resursseja (käydä kaupassa, koulussa, kirkossa ja käyttää erilaisia palveluja) sekä edellä mainittuja seikkoja mahdollistavat olosuhteet, mahdollisuus saattajaan ja sosiaalisen vuorovaikutuksen salliva asumismuoto. (Järvikoski & Härkäpää 2011, 151)

Toimintojen ja tapahtumien lisääminen kehitysvammaisen nuoren tai aikuisen päivään on eräs tapa tarjota hänelle uusia kasvun ja oppimisen, osallistumisen ja vuorovaikutuksen

mahdollisuuksia. Niitä voidaan lisätä myös lisäämällä hänen omaa, aktiivista osallistumistaan jokapäiväisiin, tuttuihin toimintoihin. Hyvässä päiväohjelmassa on tärkeää mahdollisuus osallistua arkisiin toimintoihin, vuoteen sijaamiseen, aamupalan valmistamiseen, postin hakemiseen, pöydän kattamiseen, tiskaamiseen, kukkien kasteluun, ostoksilla käyntiin, leipomiseen, imuroimiseen, pyykin pesuun jne. Osallistuminen tarjoaa vaikeimmin vammaiselle henkilölle mahdollisuuden vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa ja samalla mahdollisuuden ylläpitää ja kehittää erilaisia taitoja. Osallistuminen on kehitysvammaisten henkilöiden aikuiskasvatuksen eräs keskeisimmistä periaatteista ja samalla myös menetelmistä. Kasvattajien on suunniteltava yksilöllisesti jokaisen henkilön osallistumisen mahdollisuudet. Osallistumiseen on annettava tarvittava tuki, tarkoittaa se sitten apuvälineitä, ympäristömuokkaamista, toisen henkilön fyysistä avustamista tms. Osallistuminen on arvokasta osittaisenakin. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 124)

Osittaisella osallistumisella tarkoitetaan sitä, että kehitysvammaisen osallistuu toimintaan, mutta häneltä ei vaadita täyttä suoritusta. Tarvittaessa hänelle annetaan myös tukea. Osittainen osallistuminen lisää kehitysvammaisen mahdollisuuksia osallistua hänelle itselleen tärkeisiin tilanteisiin ja toimintoihin. (Malm, Matero, Repo, & Talvela 2004, 199)

Vuorovaikutus

Syvästi ja vaikeasti kehitysvammaisten henkilöiden aikuiskasvatuksessa huomio kiinnitetään ennen kaikkea päivittäisten toimintojen, tilanteiden ja ympäristöjen pedagogiseen suunnitteluun. Jokaisen yksilön tulisi voida osallistua niihin aktiivisesti juuri hänelle sopivalla tavalla. Osallistumisen tarkoituksena on tukea yksilön jäsenyyttä hänen omassa yhteisössään ja siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta. (Lehtinen & Pirttimaa 1995, 18)

Vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa on ihmisen kasvun ja oppimisen kannalta välttämätöntä. Ihmisen persoonallisuus kehittyy, kun hän on vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. Ihminen on samanaikaisesti sekä persoonallinen että sosiaalinen olento, ja jokainen tarvitsee sekä yksityisyyttä että yhteisöllisyyttä. Ihmisten välistä vuorovaikutusta kehitettäessä kehitysvammaisten aikuiskasvatuksessa toimenpiteet, tavoitteet ja muutosvaatimukset tulee suunnata paitsi kasvatettavaan myös kasvattajaan ja ympäristöön. Kasvattaja toimii vuorovaikutustilanteissa välittäjänä. Hän ohjaa ja auttaa kehitysvammaista selviämään vuorovaikutustilanteen vaatimuksista silloin, kun kehitysvammaisen oma toimintakyky ei siihen riitä. Kasvattajan tulee myös pyrkiä muokkaamaan tilanteita, sosiaalisia suhteita ja fyysistä ympäristöä niin, että niistä on mahdollista selvitä. (Malm, Matero, Repo, & Talvela 2004, 199)

Työntekijän ja asiakkaan kohtaamiseen kuuluu hoidon, huolenpidon ja kuntoutustoimien lisäksi vuorovaikutusta. Asiakkaan peseytymisessä avustaminen on hoitotoimenpide, mutta se sisältää aina vuorovaikutusta. Vuorovaikutus on sanallista ja sanatonta viestintää. Usein sanaton viestintä on tärkeämpää. Se, miten asia sanotaan tai miten työntekijän kehon kieli viestii hänen asenteestaan, voi parantaa tai heikentää vuorovaikutusta asiakkaan ja työntekijän välillä. (Ihalainen & Kettunen 2016, 49)

Aikuisuus

Aikuiskasvatuksen keskeisenä tavoitteena on aikuisuuden tukeminen. Se tarkoittaa sitä, että kehitysvammaista henkilöä arvostetaan ja kunnioitetaan aikuisena, tasavertaisena jäsenenä hänen lähiyhteisössään. Tämä lisää myös vaikeavammaisen henkilön itsearvostusta ja – kunnioitusta sekä tukee hänen aikuista persoonallisuuttaan. Vaikeavammaista henkilöä ohjataan saavuttamaan mahdollisimman suuri autonomia eli itsemääräämisoikeus, unohtamatta silti hänen jatkuvaa tuen ja turvallisuuden tarvettaan. Toiseksi häntä tuetaan yhteisön jäsenyyteen unohtamatta silti yksilöllisyyttä ja persoonallisuuden kehitystä. Kolmanneksi tuetaan vielä hänen jatkuvaa muuttumis- ja kasvuprosessiaan. Autonomian tukeminen tarkoittaa valinnan ja päätöksenteon mahdollistamista koskemaan kokonaisuudessaan vammaisen ihmisen elämää. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 35 – 37)

4.2 Laadullinen tutkimusote

Tämä tutkimus on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto on koottu avoimella kyselylomakkeella (Liite 2). Työn edetessä on myös käytetty havainnointia materiaalin saamiseksi asiakkaiden yksilöllisiin päivätoiminnan suunnitelmiin. (Taulukko 2.)

Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Samoin suositaan ihmistä tiedon keruun instrumenttina. Tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa kuin mittausvälineillä (esim. kynä – paperi- testeillä) hankittavaan tietoon. Kvalitatiivisen tutkimuksen piirteiden mukaan tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja tulkitaan sen mukaan. Tutkimussuunnitelma muotoutuu vasta tutkimuksen edetessä, tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 164)

Tämä kehittämistehtävä sopi hyvin tehtäväksi laadullisella tutkimusotteella. Tutkimussuunnitelma on muovautunut työn edetessä jonkin verran, koska ihminen on tiedon keuruun instrumenttina, sekä havainnointi ja dialogi todellisissa arjen tilanteissa ovat antaneet materiaalia tähän työhön. Havainnoinnin suurin etu on, että sen avulla voidaan saada välitöntä suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Sen avulla päästään luonnollisiin ympäristöihin. Tässä mielessä voidaankin sanoa, että se on todellisen elämän ja maailman tutkimista; se välttää keinotekoisuuden, joka on monien muiden menetelmien rasiitteena. Näin ollen se sopii hyvin kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmäksi. Havainnointi on erinomainen menetelmä muun muassa vuorovaikutuksen tutkimuksessa samoin kun tilanteissa, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa ja nopeasti muuttuvia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 213) Käytännössä havainnoija osallistuu ryhmän elämään, mutta hän tekee tutkittavilleen myös kysymyksiä. Havainnointi voi kohdistua rajattuihinkin kohteisiin, tai toisaalta pyrkimyksenä on saada kokonaisvaltainen kuva tutkittavien elämästä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 217)

4.3 Kehittämistehtävää ohjaava lainsäädäntö, työ- ja päivätoiminnan erot

Kunnan sosiaalitoimessa tehtävässä vammaissosiaalityössä sovelletaan erityislainsäädännöstä pääosin kahta lakia: kehitysvammalakia (laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977) ja vammaispalvelulakia (laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987). Kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin eli subjektiivisen oikeuden piiriin kuuluvia vammaispalvelulain mukaisia palveluja ovat kuljetuspalvelut, tulkkipalvelut, palveluasuminen sekä asunnonmuutostyöt ja asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden myöntäminen. Päivätoiminta on lisätty vuonna 2008 näihin järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluviin palveluihin. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2011, 246)

Kunnan sosiaalitoimen palveluna järjestetään toimintakeskuksissa tai tavallisilla työpaikoilla työ- ja päivätoimintaa henkilöille, joilla ei ole työsuhteiseen työhön edellytyksiä. (Kehitysvammalaki 1977/519; KTVL 2015.) Päivätoiminta taas tarjoaa erilaista virkistystä ja elämäntaitojen harjoittelua, ikääntyneille ja vaikeimmin kehitysvammaisille. (Kehitysvammalaki 1977/519; Vammaispalvelulaki 1987/380; Sosiaalihuoltolaki 1982/710; KVTL 2015.)

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle päivätoimintaa. Päivätoimintaan kuuluu kodin ulkopuolelle järjestettyä,

itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Päivätoiminta on tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita kaikkein vaikeimmin vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista. Päivätoiminta voi siten edesauttaa siirtymistä työtoimintaan ja sitä kautta edelleen työelämään. Päivätoiminnan avulla voidaan myös edistää vaikeavammaisen henkilön sosiaalista vuorovaikutusta. Päivätoiminnan yhtenä tavoitteena on lisätä vaikeavammaisten henkilöiden kontakteja asuntonsa ulkopuolella. Päivätoimintaa on kuitenkin mahdollista järjestää myös esimerkiksi palveluasumisyksikön erillisissä, muissa kuin asuintiloissa. (Räty. T. 2010, 214)

Päivätoiminnan järjestämisen edellytyksenä on se, ettei henkilöllä vamman tai sairauden erittäin vaikea toimintarajoitteen vuoksi ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan. Päivätoiminta voi sisältää esimerkiksi ruoanlaittoa, liikuntaa, keskustelua, retkeilyä, luovaa toimintaa sekä sosiaalisten taitojen harjaannuttamista. Sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukainen työtoiminta sisältää puolestaan toimintakykyä ylläpitävää ja edistävää työnkaltaista toimintaa. Henkilölle voidaan myös järjestää sekä päivätoimintaa että sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa henkilön yksilöllisten toimintaedellytysten sallimassa laajuudessa. (Räty. T. 2010, 215)

Tulkkauspalveluja on järjestettävä vaikeasti kuulo- ja näkövammaisille vähintään 360 tulkintatuntia kalenterivuoden aikana. Vaikeasti kuulovammaisilla, kuulo- ja näkövammaisilla sekä puhevammaisilla henkilöillä on oikeus saada vuodessa vähintään 180 tulkintatuntia. Oikeutta tulkkauspalveluun haetaan Kelalta hakemuksella, jonka liitteeksi tulee täyttää erillinen asiakasprofiililomake, sekä liittää sosiaali- tai terveydenhuollon asiantuntijan lausunto tulkkauspalvelun tarpeesta ja vamman laadusta. § Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista (133/2010) (Kehitysvammaisten Tukiliitto www-sivut 2016)

5 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TAVOITTEET

Tämän kehittämistehtävän tavoitteena on:

1. Kartoittaa kyselyn avulla henkilökunnan toiveita ja ajatuksia päivätoiminnan tulevaisuuden tarpeista jokaisen asiakkaan kohdalta.
2. Palvelukodin jokaiselle asiakkaalle tehdään moniammatillisena yhteistyönä yksilöllinen suunnitelma työ- ja/ tai päivätoimintaan.

3. Moniammatillisesti tehtyjen yksilöllisten työ- ja päivätoiminnan suunnitelmien teon jälkeen verrataan muutoksia päivätoiminnan sisällössä. Muutoksia verrataan NOVA:n kriteereihin.

6 KEHTTÄMISTYÖN MENETELMÄT JA TOTEUTTAMINEN

6.1 Kyselylomake henkilökunnalle

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tavoitteena ymmärtää tutkimuskohdetta. Usein tutkimus alkaa siitä, että tutkija yrittää kartoittaa kentän, jossa hän toimii. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 181)

Uutena toimintana palvelukodissa olivat niin ohjaajan työ, kuin päivätoimintakin. Siksi työn kehittäminen oli järkevää aloittaa tiedonhaulla parhaiten kehitysvammaisia tuntevilta henkilöiltä. Tarkoituksena oli kehittää päivätoimintaa yhdessä koko henkilökunnan kanssa. Kyselylomakkeessa haluttiin selvittää alustavasti kehitysvammaisten henkilöiden toimintakykyä ja kehitystasoa, jotta päivätoiminta alkaisi sopivan haastavasti ja mielekkäästi.

Lomakkeen lähetekirjelmässä kerrotaan kyselyn tarkoitus, sekä lyhyesti KTO:n päivätoiminnasta. Lisäksi ovat linkit ”Lakiin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista”, sekä ”Lakiin kehitysvammaisten erityishuollosta”. Lähetekirjelmässä kiitetään vastauksista ja kerrotaan, mihin vastaukset voi palauttaa.

Kyselyn muodoksi valikoitui avoin kyselylomake. Kysymykset ovat selkeitä, olennaiseen keskittyviä ja yleiskieltä ilman erityisiä ammattitermejä. Kyselylomakkeessa on avoimia kysymyksiä, joissa esitetään kysymys ja jätetään tilaa vastauksia varten.

Avoimessa kyselyssä oli tarkoitus kartoittaa henkilökunnan kokemuksia ja näkemyksiä asiakkaiden yksilöllisestä päivätoiminnan tarpeesta. Kysely (Liite 1) asiakkaiden tarpeista jaettiin henkilökunnalle maaliskuussa 2015.

Tärkeää oli tietää, mitä toimintoja asiakkaiden kanssa on jo tehty, ja mistä he pitävät henkilökunnan kokemana. Siinä kysytään erikseen jokaisen palvelukodissa asuvan asiakkaan päivä- ja vapaa-ajan toiminnoista. Saatekirjeessä ei ohjeistettu kysymään asiakkailta toiveita, koska suurimmalla osalla asiakkaista ei ole kommunikointiin riittäviä taitoja tai realistista käsitystä omasta toimintakyvystä.

Kyselylomake jaettiin henkilökunnalle jokaiseen neljään soluun ja jokaisessa solussa on noin viiden henkilön koti. Henkilökunnalle annettiin neljä viikkoa aikaa täyttää lomake, jotta kaikki työntekijät saivat ja ehtivät osallistua sen täyttämiseen.

Kyselylomake työ- ja päivätoiminnasta kohdennettiin asiakkaita hoitaville työntekijöille. Palvelukodin työntekijät olivat koulutukseltaan pääasiassa lähihoitajia, kehitysvammaisten hoitajia, sosionomeja tai sairaanhoitajia. Moni työntekijöistä opiskelee työn ohella tai päivittää tutkintoaan.

Tässä kehittämistehtävässä kyselyn tarkoituksena oli saada selvitettyä:

1. Minkälaiset toiminnot henkilökunnan mielestä sopivat asiakkaalle
2. Minkälaisia erilaisia toimintoja kannattaisi asiakkaan kanssa kokeilla
3. Mikä kellonaika vapaa-ajan toiminnoille sopisi asiakkaille
4. Millaisia ryhmätoimintoja haluttaisiin pidettävän

6.2 Yksilöllisten päivätoimintasuunnitelmien teko

Päivätoiminnan ohjaajan työtausta kehitysvammaisten henkilöiden parissa pohjautui pääasiassa toimintakyvyltään parempien kehitysvammaisten päivä- ja työtoimintaan. Siksi oli tarpeellista selvittää, miten työn voi tehdä paremmin ja helpommin huomioiden asiakkaan toimintatarjoitteet.

Ohjaaja pyysi Päivätoiminnan tiloihin asiakkaan lisäksi KTO:n eri osaamisalojen ammatillisia tarpeen mukaan. Kehitysvammaisen asiakkaamme oli jo valmiina päivätoiminnan tiloissa, tai haimme yhdessä asiakkaan omasta solun asunnosta. Tällöin toiminta- ja/tai fysioterapeutti pystyvät esimerkiksi havainnoimaan asiakkaan liikkumista. Varasimme erilaisia tarvikkeita ja työvälineitä päivätoiminnan tilaan, yleensä niitä, joita kyseessä olevan asiakkaan kanssa oli käytetty aikaisemmin. Ohjaaja lähti työskentelemään asiakkaan kanssa samoin kuin aikaisemminkin oli toiminut hänen kanssaan.

Vaikeuksia tuotti mm. pilkkoa annettava työ pienempiin osiin. Esimerkiksi jos kokeiltavana työnä oli paperinarun solminta pohjakankaaseen: Ohjaaja leikkasi pohjakankaan palan, joka hänen mielestään oli hyväkokoinen tauluna tms. Toimintaterapeutti ehdotti, että asiakas ei koe työtä niin vaativana, jos leikkaa kankaan esimerkiksi neljään osaan ja asiakkaalle annetaan vain osa työtä kerrallaan, joka myöhemmin yhdistetään. Samoin väri- ja muiden materiaalien valinnassa asiakkaalle on annettava tarpeeksi aikaa. Moniammatillisena yhteistyönä kartoitimme asiakkaan mielenkiinnon erilaisiin toimintoihin, sekä osaamisen tason. Erilaisen osaamisen merkitys korostui asiakkaan ja ohjaajan eduksi kun yhdessä mietimme ja kokeilimme erilaisia toimintoja.

Erityistyöntekijät kirjasivat havainnot asiakkaan toimintarajoitteista ja suosituksia uudelleen tekemiseen asiakkaan kanssa. Nämä suositukset kirjattiin KTO:n Mediatri-ohjelmaan ”erityistyöntekijät” – kohtaan asiakkaan omaan kansioon. Sieltä ne ovat tarvittaessa saatavilla. Ohjaaja kirjasi Mediatriin uudet Päivätoiminnan yksilölliset tavoitteet.

Saimme moniammatillisen yhteistyön tuloksena uutta tietoa mm. tehtävien toimintojen vaativuuden ja tuloksellisuuden tason laskemisessa tai nostamisessa. Tärkeää oli vahvistunut käsitys siitä, että työn tulos ei ole välttämättä tavoitteena, vaan itse työn tekeminen kuntouttavana toimintana. Työn pitää palkita asiakas niin psyykkisesti, fyysisesti kuin sosiaalisestikin.

6.2.1 Moniammatillinen yhteistyö

Kuntoutumista edistävä työote sisältää usein moniammatillista yhteistyötä. Kuntoutustyöryhmään voivat kuulua muun muassa omahoitaja, lääkäri, fysioterapeutti, toimintaterapeutti, ravitsemusterapeutti, psykologi ja sosiaalityöntekijä. Työryhmän kokoonpano ja toimintatavat vaihtelevat eri toimintayksiköissä.

Moniammatillisella yhteistyöllä voidaan tarkoittaa työnjakomallia, yhteistyö- ja verkostokokouksia tai käytännön asiakastyössä tapahtuvaa yhdessä tekemistä. (Ihalainen & Kettunen 2016, 213- 214)

Moniammatillisessa ja -alaisessa ryhmässä jokaisen työntekijän tulisi tuoda yhteiseen käyttöön asiantuntijuutensa. Vuorovaikutusprosessissa rakennetaan tapauskohtainen yhteinen tavoite ja pyritään luomaan yhteinen käsitys tai ymmärrys hänen tilanteestaan, tarvittavista toimenpiteistä tai ongelman ratkaisusta. Tiedon kokoaminen tapahtuu sovitulla välineillä ja foorumilla sovituin toimintaperiaattein. Moniammatillisen yhteistyön edellytykset ovat myös sen haasteita. Niistä keskeisimpiä ovat joustavat roolit, vastuukysymysten määrittely, yhteisen tiedon luomisen käytännöt sekä tiimityön ja vuorovaikutustaitojen oppiminen. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 14–15)

Moniammatillisuus ei ole yksinomaan kuntoutukselta odotettu ominaispiirre. Sairaanhoidolta, sosiaalityöltä, lastensuojelulta ja käytännössä miltä tahansa hyvinvointipalvelulta voidaan odottaa – ja odotetaankin – kaikkien asiakkaan elämään liittyvien aihealueiden tuntemusta. Kysymys on lähinnä siitä miten moniammatillisuus. ”biopsykososiaalisuus” tai ”arkinen kokonaisvaltaisuus” toteutetaan: onko käytettävä kutakin tiedon ja osaamisen

alaa edustavia koulutettujen ammattihenkilöitä vai onko jokaisen ammattihenkilön hallittava riittävällä tasolla ”kaikki alat”. Kuntoutustarpeen pohjalta tehdään kuntoutussuunnitelma ja sen toteuttaminen sisällöllisesti ja hallinnollisesti edellyttää tiettyjen ammatillisten taitojen hallintaa. Osa kuntoutuksen ammateista on lakisääteisesti määriteltyjä, osalla on nimikesuoja ja osa on vapaa ammatillista koulutusta koskevista vaatimuksista. Moniammatillisuuden tarpeeseen vaikuttaa myös asiakaskeskeisyyden ja kuntoutujan valinnanmahdollisuuksien lisääntyminen. Tämä vuorostaan on johtanut ohjauksellisuuden korostumiseen kuntoutuksessa ja muissakin hyvinvointipalveluissa. (Kuntoutusportti www-sivut 2015)

6.2.2 Moniammatillinen kokoonpano yksilöllisten suunnitelmien teossa

Moniammatillinen tiimi koostui asiakkaan tarpeiden mukaan mm. seuraavista KTO:n ammattilaisista: toimintaterapeutti, fysioterapeutti, kommunikaatio-ohjaaja, muut ohjaajat, työ- ja päivätoimintayksiköiden palveluesimiehet, sairaanhoitajat, omahoitaja/ muut asiakkaan arkipäivään osallistuvat hoitajat, sekä palvelukodin päivätoiminnan ohjaaja. Tarpeen mukaan konsultoitii myös palvelukodin lääkäriä, muuttovalmennuksesta vastaavaa kehittämiskoordinaattoria, sekä muita asiakasta palvelevia tahoja ja henkilöitä.

6.3 Päivätoiminnan viikko-ohjelman rakentaminen

Kognitiivisen toimintakyvyn heikentymiseen voi liittyä toiminnanohjauksen vaikeus, jolla tarkoitetaan vaikeuksia toiminnan aloittamisessa, suunnittelussa, etenemisjärjestyksen hahmottamisessa ja ajankäytössä. Joskus esimerkiksi aloittamisen vaikeudet tulkitaan siten, ettei henkilö osaa tai ymmärrä, jolloin koko asia saatetaan tehdä hänen puolestaan.

Taitojen ohjaamisen periaatteita ovat:

- selvitä ohjattavan toimintakyky
- toimi selkeästi ja johdonmukaisesti
- ajoita tarvittava ohjaus oikein
- kannusta ja anna palautetta
- siirrä taito asteittain uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin
- käytä selkokieltä

Tehtävistä rakennetaan yhdessä johdonmukainen kokonaisuus, jossa on selkeä toimintajärjestys. kokonaisuus kirjataan viikko-ohjelmaksi esimerkiksi kalenterin, päiväjärjestyksen tai kuvien avulla. (Ihalainen & Kettunen 2016, 244)

Päivätoiminta ei tähtää työllistymiseen, vaan kuntoutukseen ja mielekkään päiväaikaisen toiminnan järjestämiseen. Päivätoiminta nykyisellään sisältää esimerkiksi ruoanlaittoa, liikuntaa, keskustelua, retkeilyä, luovaa toimintaa sekä sosiaalisten taitojen harjaannuttamista.

Myös päivätoiminta kaipaa uudistusta. Suurissa ryhmissä toteutettavan massatoiminnan aika on ohi, sillä se ei vastaa yksilöllisiin tarpeisiin. Päivätoiminnan tulisi tarjota mielekästä toimintaa, jolloin kunkin vammaisen henkilön omien toivomusten ja tarpeiden tulisi määrätä sen sisältö.

Päivätoiminnan tarvetta lisää kehitysvammaisten asiakkaiden ikääntyminen, mistä seuraa toimintakyvyn laskua ja avun ja tuen tarpeiden lisääntymistä. (Vernerinet www-sivut 2018)

Ohjaajan päivätyöaika asetti rajoituksia viikkosuunnitelman rungon tekoon. (Tulevaisuudessa ohjaajan työaikaan saatiin joustavuutta). Viikko-ohjelmaa rakentaessa piti huomioida jo olemassa olevat toiminnot, joita olivat palvelukotien yhteinen disko-ilta tiistaisin, sekä papin pitämät hartaushetket palvelukodeissa. Joillakin asiakkailla oli omat ”kotipäivät”, jolloin he kävivät mahdollisesti vaateostoksilla, siivosivat ohjatusti tms.

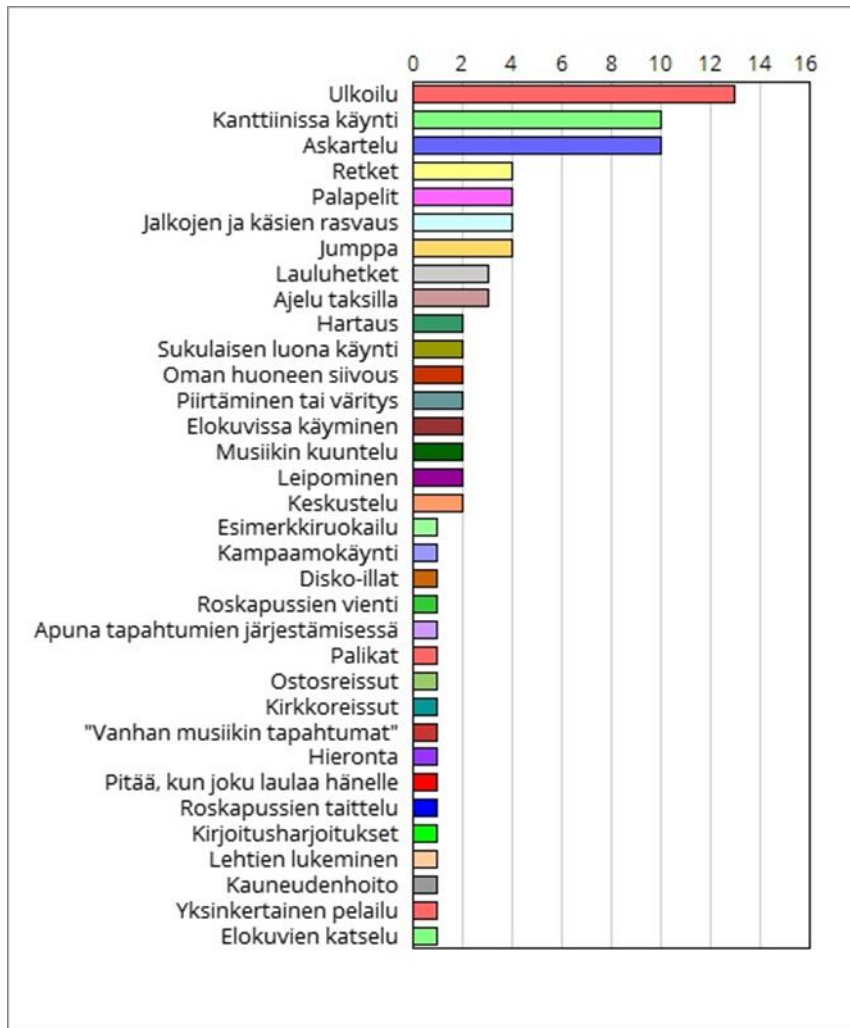
Palvelukodin henkilökunnan sisääntulon läheisyyteen hankittiin iso magneettinen valkotalu, jossa viikko-ohjelma oli näkyvässä. Tämä taulu oli tarkoitettu koko henkilökunnan käyttöön tarkoituksena tiedottaa päivätoiminnasta ja muista tapahtumista, jotka sopivat asiakkaillemme.

7 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TULOKSET

7.1 Henkilökunnalle osoitettujen kyselylomakkeiden vastaukset

Taulukko 1. esittää yhteenvedon henkilökunnan vastauksista. Kyselyyn vastasi 21 palvelukodin työntekijää. Viisi työntekijää palautti lomakkeen yksilövastauksena. Kyselyn kohteena oli 24 asiakasta.

Taulukko 1. Asiakkaille sopivaa vapaa-ajan toimintaa henkilökunnan kokemana 3/2015

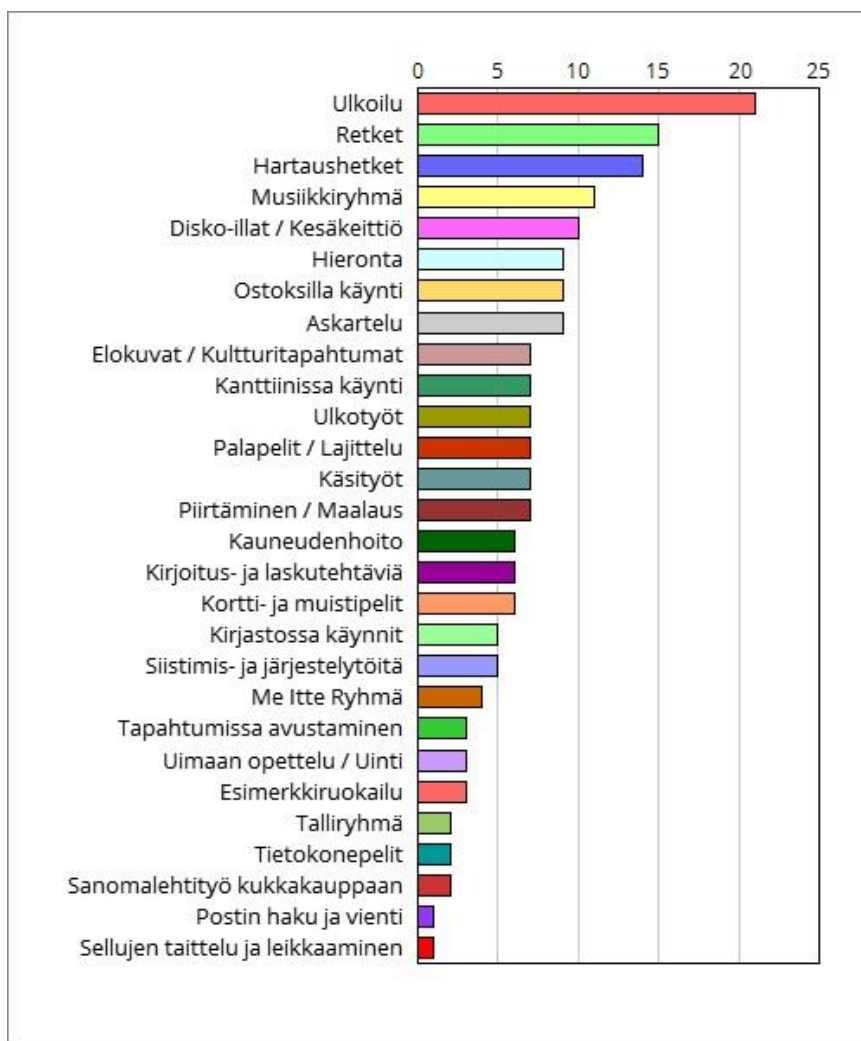

1. Erilaisia toimintaehdotuksia asiakkaille tuli 34 kappaletta. Ehdotuksia 24:lle asiakkaalle oli yhteensä 88 kappaletta, joten keskimäärin 2-3 ehdotusta yhtä asiakasta kohden.
2. Uusia kokeilunarvoisia toimintoja vastauksissa ei mainittu.
3. Kellonaika-ehdotuksia ei vastauksissa ollut.
4. Ryhmätoimintana kolmelle asiakkaalle ehdotettiin lauluhetkeä.

7.2 Päivätoiminnan yksilösuunnitelmiin kirjatut toiminnot

Taulukossa 2. olevat toiminnot tulivat kirjatuiksi asiakkaiden päivätoiminnan sisällöksi Mediatri- asiakastietojärjestelmään.

Taulukko 2. Päivätoiminnan yksilösuunnitelmiin kirjatut toiminnot 3/2016

Yksilöllisiin päivätoiminnan suunnitelmiin asiakkaille tuli kirjattua erilaisia toimintoja 28 kappaletta. Toimintoja 24:lle asiakkaalle oli yhteensä 189 kappaletta, joten keskimäärin 8 erilaista vaihtoehtoista toimintaa yhtä asiakasta kohden. Yksilöllisten suunnitelmien teon myötä toiminnot lisääntyivät keskimäärin 5:llä asiakasta kohden.

7.3 Päivätoiminnan viikko-ohjelma

Viikko-ohjelma oli aluksi hyvin tiivis, ja sitä jouduttiin muokkaamaan muutamaan kertaan. Ohjaajan työaikaan piti lisätä joustavuutta, jotta päästiin esimerkiksi Paimion kaupungin erityisliikunnan järjestämiin uintiryhmiin, teatteriin tai elokuviin. Päivätoiminnan viikko-ohjelma (Taulukko 3) toimi pohjana, jota muokattiin tarpeen mukaan.

Taulukko 3. Päivätoiminnan viikko-ohjelma info-työkaluna 4/2016

PÄIVÄTOIMINNAN VIIKKO - OHJELMA					
KLO	MA	TI	KE	TO	PE
	A- SOLU	C- SOLU	B- SOLU	D- SOLU	
8:00	9:00 Ryhmä: ASIAKAS X, ASIAKAS X ASIAKAS X, ASIAKAS X		9:00 Ryhmä: ASIAKAS X, ASIAKAS X KLO 10:00 MUSAKERHO KAIKILLE	Ryhmä 9:30 ASIAKAS X ASIAKAS X ASIAKAS X ASIAKAS X	Ryhmä 9:30 ASIAKAS X ASIAKAS X ja tarpeen mukaan
LOUNAS 11:30	LOUNAS	LOUNAS	LOUNAS	LOUNAS	LOUNAS
12:00	ASIAKAS X päivätoiminta ASIAKAS X ym. solussa	C-solun asiakkaiden yksilöohjausta DISKO KLO 17:30 - 19:00	ASIAKAS X ASIAKAS X ASIAKAS X ASIAKAS X Tarpeen mukaan	D-solun asiakkaita HARTAUUS 14:15 B-solu	Yksilöohjausta

Joka perjantai kirjoitettiin seuraavan viikon tapahtumat taululle, koska muutoksia toiminnossa oli aina jonkin verran. Tauluun oli myös viikon aikana helppo lisätä tai muuttaa tapahtumien ajankohtaa tai asiakkaiden kokoonpanoa. Joka soluun vietiin uusi viikko-ohjelma, kun siihen tuli muutoksia. Solujen omiin almanakkoihin kirjattiin erikseen ainakin yksilöllisemmät tapahtumat, joita olivat erilaiset retket, ostosreissut ja harrastustoiminnot. Tulostimme myös ilmoituksia asiakkaille sopivista tapahtumista, nämä vietiin soluihin ja kiinnitettiin jokaiselle ilmoitustaululle hyvissä ajoin.

7.4 Prosessin onnistuminen

Tulevaisuuden haasteena on orientoitua enemmän kuntouttavaan työotteeseen kaikessa päivittäisessä toiminnassa hoito-orientoituneen työtavan sijaan. Kehitysvammaisen aikuisen ohjaaminen edellyttää elämän kokonaisuuden huomioon ottamista suunnittelussa ja toteuttamisessa. Osallistumisen ja vuorovaikutuksen mahdollisuuksia on luotava kaikilla toiminta-alueilla. (Lehtinen & Pirttimaa 1995, 41)

Palvelukodin esimies piti Yksilöllisten päivätoiminnan suunnitelmien tekoa tärkeänä tehtävänä. Hän ehdotti jatkossa yhteisiä kokouksia suunnitelmien päivityksiin liittyen, joissa

myös henkilökuntaa olisi mahdollisuuksien mukaan läsnä. Päivityksiin kutsutaan asiakkaan tarpeisiin liittyen mukaan myös erityistyöntekijöitä. Tämä kertoi esimiehen halusta saada asiakkaille uusia konkreettisia kuntoutustavoitteita liitettynä asiakkaan arkipäivään.

Havainnoinnin sekä esimiehen palautteen mukaan henkilökunnan toiminnassa näkyi kiinnostuksen lisääntyminen päivätoiminnan toteuttamisessa. Pohdittiin lisää keinoja saada asiakkaat mukaan arjen toimintoihin. Solujen palavereissa oli huomionarvoista, että asiakkaista keskusteltiin voimavara- ja lähtöisesti.

Kehittämistehtävän aikana tutkittiin olemassa olevia tarvikkeita ja välineitä päivätoimintaan. Jokaisessa neljässä palvelukodin solussa on yhteiset tilat, joiden kaapeista löytyi järjesteltävää. Henkilökunnan kanssa yhteistyössä sovittiin määrätty kaappi viriketavaroille, jotta päivätoimintaa voisi toteuttaa soluissa päivätoimintatilojen lisäksi. Ensin koottiin viriketavaroita yhteiseen tarpeeseen, mutta aika pian huomattiin, että asiakkaiden tarpeet vaihtelivat niin suuresti, että katsottiin parhaimmaksi nimetä jokaiselle asiakkaalle oma ”virikelaatikko” yhteisten tarvikkeiden lisäksi. Nämä nimetyt laatikot helpottavat työtä, koska esimerkiksi opiskelijoiden tai sijaisten on näin kätevämpi tarttua yksilölliseen päivätoiminnan ohjaukseen soluissa. Kun asiakkaat muuttavat uusiin asumispalveluyksiköihin, saavat he oman virikelaatikon/virikelaatikot mukaansa.

Jokainen kehitysvammainen henkilö on erilainen, ja varsinkin uudessa tilanteessa toimintoja suunniteltaessa ja toteutettaessa oli hieno asia, että KTO:lla on käytössä monipuolista osaamista. Moniammatillinen yhteistyö lisääntyi kehittämistehtävän aikana. Organisaation erityistyöntekijät, mm. toiminta- ja fysioterapeutti tulivat työn edetessä tutuiksi, samoin kommunikaatio-ohjaaja. Myös palvelukodin hoitajilla on enemmän haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten tuntemusta kuin tämän työn tekijällä, joten heidän taidoistaan oli paljon hyötyä.

Toiminta- sekä fysioterapeutin kanssa tehty yhteistyö oli hyvin hedelmällistä. Näkemys asiakkaille sopivista toimintakykyä parantavista apuvälineistä ja mielekkästä ja kuntouttavasta arjen toiminnasta laajeni yhteistyössä huomattavasti. Jollekin asiakkaalle se oli jokin lääkinnällisen kuntoutuksen apuväline, vaikkapa taivutettu lusikka tai rollaattori.

Esimerkiksi alaraajahalvaantuneen pyörätuoliasiakkaan omien toiveiden toteuttaminen mahdollistui uintiharrastuksessa, kun saatiin apua erityistyöntekijöiltä. Avun ja neuvonnan jälkeen osataan toimia oikein erilaisten aktiviteettien parissa. Toimintaterapeutilla oli tiedossa muutamia nettiosoitteita, joista oli hyvä valikoida myös yksilöllisiä tarvikkeita asiakkaiden tarpeisiin. Näitä ovat mm. www.tevella.fi www.aistituote.fi ja www.sirkulta.fi.

Tämän kehittämistyön keskeisiin käsitteisiin, eli päivätoimintaan, asiakaslähtöisyyteen, toimintakykyyn, moniammatillisuuteen ja hyvään arkeen liittyvää ammatillista kirjallisuutta sekä tutkimuksia oli paljon tarjolla. Se toi tähän työhön vaikeuden valita sopivaa aineistoa. Osa käytetyistä lähteistä on yli 10 vuotta vanhoja, mutta katson, että niiden keskeinen asiasisältö ei ole muuttunut tähän kehittämistehtävään peilaten.

Kehittämistehtävä sai hyvän vastaanoton heti kyselylomakkeesta alkaen. Henkilökuntaa oli mukana ohjaamassa ja tukemassa asiakkaita uusiin toimintoihin.

7.5 Vertailun arviointi : NOVA-kriteerit

Aikuiskasvatuksen suunnitelma NOVA. Normalisaatio, Osallistuminen, Vuorovaikutus, Aikuisuus. Miten tukea kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten kasvua?”

Normalisaatio

Kehittämistyön aikana luotiin palvelukodin asiakkaille uusia päivätoimintoja, jotka tukiivat mielekäästä arkielämää. Asiakkaita kiinnostavat retket lisääntyivät yksilöllisiin suunnitelmiin, ja ne soveltuivatkin monelle asiakkaalle päivätoiminnan tavoitteisiin.

Koska palvelukodin nykyisillä asiakkailla ei ollut toimintakykynsä vuoksi mahdollista käyttää julkisia kulkuvälineitä, kehittämistehtävän aikana huolehdittiin siitä, että heillä kaikilla on mahdollisuus käyttää vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja.

Vaikeavammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus kuljetuspalveluihin ja kunnalla on velvollisuus niiden järjestämiseen saattajapalvelut mukaan lukien. Mm. virkistäytymisen ja yhteiskuntaan osallistuminen vaatii mahdollisuuden liikkua. Kuljetuspalvelu on keskeinen asia vaikeavammaisen henkilön liikkumisen ja osallisuuden kannalta. Kuljetuspalveluilla turvataan yhtäläiset mahdollisuudet liikkua kuin muillekin kansalaisille. (THL www-sivut, 2015)

Tämän kehittämisprosessin loppupuolella pääsimme Paimion kunnan erityisliikunnan ohjaajien kanssa hedelmälliseen yhteistyöhön mm. uintiharrastuksen merkeissä.

KTO:n kaikkien asiakkaiden kuvalliset henkilökortit sekä KELA-kortit pidetään ajan tasalla. Kuvallisia henkilökortteja varten yhteistyö poliisiviranomaisten kanssa on ollut joustavaa. Kaikille asiakkaille hankittiin myös omat pankkikortit. Normalisaatiota tukee

asiakkaan omassa lompakossa oleva pankkikortti. Asiakas saa itse tehdä mahdollisimman paljon, eli nostaa käyttörahaa omalta tililtä, sekä maksaa omat ostokset.

Saattajakortti on tarkoitettu vammaiselle tai pitkäaikaissairaalle henkilölle, jolla on henkilökohtaisen avustajan tarve. Kohderyhmään kuuluva henkilö voi hakea saattajakorttia oman kotikuntansa liikuntapalveluilta. Hakemuksia on saatavana kuntien liikuntapalveluista tai niiden verkkosivuilta. Kortti on määräaikainen, voimassa enintään 3 vuotta kerrallaan.

Saattajakortin tavoitteena on tukea em. henkilöiden liikunnan ja kulttuurin harrastamista ja yhtenäistää eri toimipaikkojen käytäntöjä. Kortti oikeuttaa yhden avustajan sisäänpääsyyn maksutta edellä mainittujen kuntien liikunta- ja kulttuuripalvelujen määrittelyissä palveluissa. (LiikU www-sivut 2016)

Osallistuminen

Osallisuuden kannalta NOVA:n kriteerit nousivat hyvin esille aikaisempia tuloksia verrattaessa. Asiakkaiden mahdollisuus esim. käydä ostoksilla, retkillä, elokuvissa, teatterissa, uimahallissa ja kirjastossa, kirjattiin yksilöllisiin suunnitelmiin monille asiakkaille. Näitä toimintoja toteutettiin myös käytännössä. Kirjastossa käynti oli muutamalle asiakkaalle uusi kokemus. Heidän kanssaan kävimme paikkakunnan kirjastossa tutustumassa. Asiakkaat ovat halunneet lainata kirjoja, DVD- elokuvia sekä musiikkia. Kahdelle asiakkaalle hankittiin oma kirjastokortti, nämä saatiin heti ensimmäisellä käynnillä kirjastossa. Oman kirjastokortin saaminen ja sen käyttäminen vaikutti olevan asiakkaalle mieluisaa. Palvelukoteihin ja asumisyksiköihin voi myös hankkia kirjastosta yhteisökortin, jota kaikki asukkaat saavat käyttää. Ostoksilla kävimme useamman asiakkaan kanssa kuin ennen.

Olemme huolehtineet siitä, että asiakkaillemme myönnetään saattajakortit, jotta heidän mukanaan liikunta- ja kulttuuritapahtumiin pääsee avustajina osallistumaan henkilökunnan lisäksi myös omaiset tai ystävät.

Puhetulkin avulla moni kommunikoinnissaan tukea tarvitseva henkilö rohkaistuu kodin ulkopuolelle. Tulkki mahdollistaa sen, että asiakas ymmärtää ja tulee ymmärretyksi. Tulkkauspalvelua voi saada vaikeasti puhevammainen henkilö, jolla on jonkinlainen keino kommunikoida. Palvelua haetaan Kelalta, ja sitä voi käyttää työssä käymiseen, perusopintojen jälkeiseen opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen sekä harrastuksiin ja virkistykseen. (Puranen, T. 2015, 17) Puhetulkkia emme käyttäneet kehittämistehtävän aikana, mutta jatkossa otamme tämän palvelun huomioon.

Yhteenvetona palvelukodin ulkopuoliset toiminnot lisääntyivät huomattavasti.

Asiakkaille tehtiin hoitohenkilökunnan aloitteesta mm. omat ”keittiöpäivät”, jolloin he vuorotellen hoitavat henkilökunnan kanssa ravitsemispuolen työtehtäviä, kuten ruoan esillepano, tiskaus, mahdollinen leipominen ym. Kun leivotaan pullaa, jokainen voi osallistua jollain tavalla. Yksi asiakas voi sekoittaa taikinaa, toinen voidella pullat jne. Toiminnan seuraaminen on myös osallistumista, uudet tuoksut sekä makumaailma ovat myös tärkeitä joillekin asiakkaille, jotka eivät vammansa vuoksi pysty varsinaiseen toimintaan.

Muutamille asiakkaille hankittiin omat pyykkikorit, jotta he saavat itse lajitella ja pestä omat pyykki. Asiakkaat vievät soluissa kertyneet jättesäkit jättesäiliöön jne. Palvelukotimme laitoshuoltajakin otti asiakkaat mukaan toimintaan. Hän antoi siivousliinan asiakkaalle, opetti ja seurasi, että asiakkaan huoneen pinnat tulevat oikeaoppisesti pyyhittyä. Nämä toiminnot voivat tuntua pieniltä, mutta ne ovat asiakkaalle muutoksia kohti normaalia elämäntapaa ja itsenäisempää asumista

Vuorovaikutus

Musaryhmä saatiin uutena toimintana palvelukotiin KTO:n musiikkiterapeutin ohjaamana, ja se oli asiakkaille mieleinen tapahtuma viikoittain. Samoin musiikkipainotteiseen papin pitämään hartauteen osallistumista mahdollistettiin palvelukodin asiakkaille enemmän. KTO:n pitämät disko-illat ja kesäkeittiössä vietetyt yhteiset illanvietot grillaamisineen lisääntyivät tukemaan asiakkaiden vuorovaikusta muiden kanssa.

Päivittäiseen ulkoiluun liitettiin ryhmänä tehdyt ulkotyöt. Näitä olivat mm. piha-alueiden siistiminen, kukkien istutus ja niiden hoito.

Aikuisuus

Aikuiskasvatuksen keskeisenä tavoitteena on aikuisuuden tukeminen. Toiseksi häntä tuetaan yhteisön jäsenyyteen unohtamatta silti yksilöllisyyttä ja persoonallisuuden kehitystä. Kolmanneksi tuetaan vielä hänen jatkuvaa muuttumis- ja kasvuprosessiaan. Autonomian tukeminen tarkoittaa valinnan ja päätöksenteon mahdollistamista koskemaan kokonaisuudessaan vammaisen ihmisen elämää. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 35 – 37)

Vammaisen henkilön elämä ei tarkoita potilaan roolia, vaan vammaisen tarvitsee avustamista toiminnoissa, jotka hän tekisi itse, jos hänellä olisi siihen mahdollisuus. Apua tarvitaan esimerkiksi liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruoanlaitossa ja kodinhoitoon liittyvissä tehtävissä. Tämän vuoksi vammaisten parissa työskennellessä useimmiten ei puhuta hoitamisesta, vaan avustamisesta ja ohjaamisesta. (Ihalainen & Kettunen 2016, 243)

Uusina toimintoina teimme kirjoitus-, lasku-, sekä ajanhallintatehtäviä ja muutamalle asiakkaalle ne myös kirjattiin päivätoiminnan yksilöllisiin suunnitelmiin.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Kyselylomake

Avoin kyselylomake toimi hyvin kartoitettaessa henkilökunnan toiveita ja ajatuksia päivätoiminnan tulevaisuuden tarpeista. Henkilökunnan odotukset päivätoiminnalta eivät ensinäkemältä vaikuttaneet haasteellisilta. Kyselyn jälkeen toivottiin paljon muutakin toimintaa niin esimiehen, kuin muunkin henkilökunnan taholta. Esimerkkeinä retket, kaupassa käynnit asiakkaiden kanssa (mm vaatteiden ostot), esimerkkiruokailut ruokasalissa ym. Tämä kertoi positiivisessa mielessä siitä, että kyselyn jälkeen henkilökunta mietti vielä lisää päivätoiminnan sisältöä.

8.2 Viikko-ohjelma

Aluksi rakennettu ohjaajan Päivätoiminnan viikko-ohjelma oli liian kiireinen. Asiakkaita otettiin jatkossa päivätoimintaan jonkin verran pienryhminä.

Yllättävän paljon aikaa vei asiakkaiden hakeminen päivätoiminnan tiloihin ja vieminen takaisin asuntoihin. Jatkossa muu henkilökunta pyrki mahdollisuuksien mukaan tuomaan asiakkaat päivätoiminnan tiloihin. Viikko-ohjelmasta tuli jonkin verran kritiikkiä, koska katsottiin, että toiset asiakkaat saivat enemmän aikaa ohjaajalta, sekä mahdollisuuden osallistua ryhmätoimintoihin. Koska asiakaskunta koostui haasteellisista kehitysvammaisista, moni olisi tarvinnut lisää yksilö-aikoja, mutta se ei yhden ohjaajan resursseilla onnistunut. Kuitenkin viikko-ohjelmasta ja sen näkyvyydestä tuli henkilökunnalta positiivista palautetta.

8.3 Päivätoiminnan yksilölliset suunnitelmat

Työ- ja päivätoiminnan yksilöllisten suunnitelmien laatiminen moniammatillisena yhteistyönä saatiin tehtyä kaikille palvelukodin asiakkaille. Asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita saatiin paremmin selvitettyä ja päivätoiminta rakentui heidän tarpeidensa mukaisesti.

Yksilöllisten päivätoiminnan suunnitelmien teko monipuolista jokaisen asiakkaan arkipäivän mahdollisuuksia erilaisiin toimintoihin.

Monet henkilökunnan esittämistä toiveista pystyy toteuttamaan – ja täytyykin toteuttaa – ilman varsinaista suunniteltua päivätoimintaa. Niitä voidaan toteuttaa arjen toimintojen yhteydessä. Päivätoimintahan on kokonaisuutena kaikkea toimintaa asiakkaan heräämisestä yönulle menoon asti. Palvelukodin henkilökunnan kiinnostus päivätoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen lisääntyi tämän kehittämistyön aikana.

8.4 NOVA -kriteerit

NOVA:n kriteereihin peilaten päivätoiminnan yksilöllisiin suunnitelmiin saatiin oikeita toimintoja. Päivätoiminta saatiin asiakaslähtöisemmäksi, monipuolisemmaksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi toimintakykyä ajatellen. Kodin ulkopuoliset toiminnot lisääntyivät myös merkittävästi. Moniammatillinen yhteistyö tuotti uusia mahdollisuuksia asiakkaan toiveiden täyttämiseksi ja toimintakyvyn parantamiseksi mm. uusien apuvälineiden muodossa.

8.5 Pohdinta

Kysely

Avoimen kyselyn vastauksien toiminnot ja ohjaajan resurssit eivät kohdanneet. Esimerkkeinä eniten toivotut toiminnot, asiakkaiden ulkoilut ja kanttiinissa käynnit. Koska asiakkaat ulkoilevat päivittäin, niin tähän asiaan toivottiin helpotusta ohjaajan taholta. Jos ohjaaja olisi lähtenyt näiden ehdotusten mukaan toteuttamaan päivätoimintaa, työpäivän sisältö olisi koostunut lähinnä ulkoillessa asiakkaiden kanssa sekä kanttiinissa käynneistä.

Päivätoiminnan yksilölliset suunnitelmat

Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen, ja antoi mahdollisuuden tutkia päivätoimintaa monesta eri näkökulmasta. Tiina Kosken & Piia Perkkiön opinnäytetyö yksilöllisistä suunnitelmista KTO:n työ- ja päivätoimintaan antoi hyvät lähtökohdat tutkia, ja sen jälkeen kehittää päivätoimintaa asiakaslähtöisesti ja monipuolisesti. Asiakastietojärjestelmä Mediatriissa oleva ”Päivätoiminnan yksilöllinen suunnitelma” oli haasteellinen mutta mielenkiintoinen tehtävä. Tiivis yhteistyö moniammatillisessa tiimissä ja työympäristössä toi

lisää tietoa ja taitoa toimintatapoihin, eli katson koko työyhteisön asiakkaiden lisäksi hyötynneen tämän kehittämistyön aikana.

Mediatriassa olevat suunnitelmat voivat jäädä sinne odottamaan toteutusta ja päivityksiä, jos ei ole tarkemmin määritelty, miten asiakkaiden tavoitteet tuodaan kaikkien työntekijöiden tietoisuuteen. Sosiaali- ja terveystieteiden lait, asetukset, ohjeet ja palvelut ovat vain tyhjä kuori, jos ne eivät toteudu käytännön asiakastyössä eli työntekijän ja asiakkaan kohtaamisessa. (Ihalainen & Kettunen 2016, 47) Tästä asiasta keskusteltiin palvelukodissa, ja mm. esimies piti hyvänä ajatuksena koota jokaisen asiakkaan tavoitteet ja vapaa-ajan toimintojen koosteet paperisena versiona jokaiseen soluun näkyvälle paikalle.

Tässä kehittämistyössä tuli esille, miten kehitysvammaisten henkilöiden arkipäivän toiminnot lisääntyivät työ- ja päivätoiminnan yksilöllisten suunnitelmien teon myötä. Jatkossa ne kannattaa laatia jokaiselle asiakkaalle. Jatkoa ajatellen toivon, että henkilökunnalla on tahtotila tehdä kaikille asiakkaille Yksilöllinen päivätoimintasuunnitelma Mediatri-asiakastietojärjestelmään ja päivittää niitä säännöllisesti.

NOVA:n kriteerit

NOVA:n kriteerien vertailu suhteessa Päivätoiminnan yksilöllisiin suunnitelmiin oli vaikeaa. Toimintojen kirjaaminen/ jakaminen eri NOVA:n kriteereihin voi näyttäytyä osin päällekkäisyyksinä. Jos mietitään kriteereistä esimerkiksi Osallistumista ja Vuorovaikutusta, niin käytännön työssä ne ovat useimmiten yhdessä.

Mielestäni kaikilla osa-alueilla on paljon kehittämisen tarvetta jatkossa kehitysvammaistyössä. NOVA:n kriteerit toivat tähän kehittämistehtävään laajemman näkemyksen kehitysvammaisen henkilön elämästä ja tulevaisuuden tavoitteista.

Kehittämistyön tuloksen hyödyntäminen

Tämän kehittämistyön materiaalia voivat hyödyntää kehitysvammaisten henkilöiden kanssa työtä tekevät henkilöt, sekä alan opiskelijat. Mielestäni tätä työtä voi myös käyttää, kun suunnitellaan päivätoimintaa esimerkiksi uusiin valmistuviin asumispalveluyksiköihin, tai poimia ideoita jo olemassa oleviin yksiköihin.

Nyt kesäkuussa 2018 tutkimuksen kohteena olevan palvelukodin asiakkaat ovat jo muuttaneet uusiin asumisyksiköihin tai muihin heitä parhaiten palveleviin asumismuotoihin. Jatkossa voisi olla mielenkiintoista tehdä tutkimus, miten päivätoiminnan yksilöllisen

suunnitelman toteutus käytännössä vaikuttaa kehitysvammaisten henkilöiden toimintakykyyn ja hyvään arkeen määrättyllä aikavälillä.

LÄHTEET

Autismisäätiö www – sivut. Viitattu 11.12.2015 <http://www.autismisaatio.fi/haastavakayttaytyminen/hankkeen-esittely/>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. uud.p. Helsinki: Tammi

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2016. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. 10. uud.p. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. 5. uud.p. Helsinki: WSOY Pro Oy

Kananoja, A., Lähteinen M. & Marjamäki P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. 3. uud.p. Helsinki: Tietosanoma Oy

Kaski, M., Manninen, A. & Pihko, H. 2012. Kehitysvammaisuus. 5. uud.p. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Koski, T. & Perkkiö, P. 2015. Yksilöllinen suunnitelma – Varsinais- Suomen erityis- huoltopiirin päivä- ja työtoimintaan. Ylempi AMK-opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu.

Kehitysvammaisten Tukiliitto Ry www-sivut. Viitattu 18.10.2015 <http://www.kvtl.fi/media/Projektit/Mielimyllertaa/mielimyllertaakoontikoulutuksista.pdf>

KTO:n www-sivut Viitattu 28.3.2016 <http://www.vsuomenehp.fi/palvelut/erityishoitopalvelut>

KTO:n www-sivut. Viitattu 1.5.2016 <http://www.v-suomenehp.fi/palvelut/tyotoiminta/Sivut/default.aspx>

KTO:n www-sivut. Viitattu 6.11.2017 <http://www.kto-vs.fi/paatoksenteke/strategia/Sivut/default.aspx>

Kuntoutusportin www-sivut. Viitattu 12.12.2015 http://www.kuntoutusportti.fi/portal/fi/ajankohtaista/tatakin_voisi_tutkia?bid=577

Lehtinen, U. & Pirttimaa, R. 1995. Aikuiskasvatuksen suunnitelma NOVA: Normalisaatio, Osallistuminen, Vuorovaikutuksellisuus, Aikuisuus. Miten tukea kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten kasvua. Jyväskylä: Kasvatustieteiden laitos.

Lehtinen, U. & Pirrtimaa, R. 1993. Arjessa tapahtuu. puheenvuoroja kehitysvammaisuudesta ja aikuiskasvatuksesta. Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos.

LiikU www- sivut, 2016. Viitattu 9.5.2016 <http://www.liiku.fi/liiku/kunnille/rajattomasti-liikuntaa-turun-seu/?x59918=384999>

Malm, M., Matero, M, Repo, M. & Talvela, E-L. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. 2004. Helsinki: WSOY

Mediconsult www-sivut 2018. Viitattu 11.3.2018 <https://mediconsult.fi/asiakkuuden-hallinta>

Puranen, T. 2015. Puhetulkki avaa ovia maailmaan, Kehitysvammaisten Palvelusäätiö ja KVPA Tukena Oy vuosikirja, 16-17

Räty, T. 2010. vammaispalvelut. Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö. Vaasa: Arkmedia Oy

THL www-sivut, 2015. Viitattu 21.10. 2015. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/liikkuminen/kuljetuspalvelu-ja-saattajapalvelu>

Vernerinet www.sivut. Viitattu 5.6.2018
<http://verneri.net/yleis/paivatoiminnan-kehittaminen>

Tervehdys ☺

8.2. 2015

Olen aloittanut ohjaajana palvelukodissamme.

Teen työn ohessa opinnäytetyötä Satakunnan Ammattikorkeakouluun (Kuntoutuksen ohjaaja AMK).

*Mielestäni toiminnan suunnittelu ja toteutus näin haasteellisten asiakkaiden kanssa vaatii kaikkien työntekijöiden asiantunte-
musta ja näkökulmaa.*

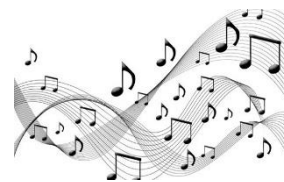
*Asiakkaan toimintakyky, toiminnan mielekkyys, ja miten se pal-
velee asiakasta- pitäisi ottaa huomioon. Samoin tietenkin mei-
dän työntekijöiden resurssit....*

*Olemmekin yhdessä käyneet näitä asioita läpi tūmikokouksessa jo-
joidenkin asiakkaiden kohdalla ☺*

*Pyydän kuitenkin Sinua vielä ystävällisesti miettimään sekä vas-
taamaan seuraavalla sivulla oleviin kysymyksiin.*

Palautathan tämän kyselyn toimistoon vaikka lokerooni

Kaunis kiitos ja hyvää työaikaa

Nina (Ojala)

Päivä- ja vapaa-ajan toiminnanohjaus

KTO lupaa mm. esitteessään järjestää päivätoimintaa asiakkaille, jotka eivät käy työtoiminnassa laitoksen ulkopuolella. Toiminnassa ihminen voi kokea elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia, vuorovaikutusta ja yhdessäoloa.

”Toiminta voi vaihdella teemojen ja vuodenaikojen mukaan. Esimerkiksi monipuolista kuvataide-, kädentaito-, musiikki- ja liikuntatoimintaa sekä yksilöllistä liikuntaneuvontaa. Järjestetään myös kaikille asiakkaille vapaa-ajan toimintaa.”

<http://www.esitteemme.fi/kto/WebView/>

”Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 2 §:n ja asetuksen mukaan kehitysvammaiselle henkilölle järjestetään osana erityishuoltoa työtoimintaa, jonka tarkoituksena on edistää kehitysvammaisten henkilöiden yhteiskunnallista sopeutumista. **Lisäksi järjestetään päivätoimintaa lähinnä vaikeimmin vammaisille.**”

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>

KYSELY HENKILÖKUNNALLE

Mitkä päivä ja/tai vapaa-ajan (mahdollisesti kuntouttavat) toiminnot sopivat mielestäsi asiakkaalle? Mitä toimintoja kannattaisi asiakkaan kanssa kokeilla? Kellonaika jos mahdollista.
ASIAKAS JA TIIMI (SOLU)
ASIAKAS JA TIIMI (SOLU)
ASIAKAS JA TIIMI (SOLU)
ASIAKAS JA TIIMI (SOLU)
ASIAKAS JA TIIMI (SOLU)

Tuleeko mieleesi, mitä **ryhmätoimintoja** haluaisit minun pitävän
työyksikössä? Päivät ja kellonajat jos mahdollista 😊

Nimesi (vapaaehtoinen)

